

Kansallispukujen tuuletus

18.2.2025 Ohjelmakerhossa
Aino Nenonen, yllään Tuukkalan muinaispuku,
kertoï kansallispukujen historiasta.



Lasten
Munsalan
puku



Itärajan molemmin
puoli käytetty
talonpojan paita ja
kaksi Johanneksen
pukua

Tuuletukseen osallistui 15 pukua



Kansallispuukujen talvituuletus - Nokian Eläkkeensaajat 18.2.2025.

Kansallispuuvun syntymäpäivänä pidetään 5.8.1885. Silloin oli kansallispuukujen suuri julkinen esiintyminen, kun tsaari Aleksanteri III ja keisarinna Maria Feodorovna vierailivat Lappenrannassa. Keisarinnalle annettiin lahjaksi **käsitöin koristeltu soutuvene, jonka souti juhlapaikalle 8 kansallispuukuista neitoa**. Puuvut oli valmistanut Suomen Käsityön Ystävät-yhdistys. Soutajat edustivat eri maakuntia ja eri säätyjä. Hämeen edustajana näyttelijä Ida Aalberg hämäläispuvussa.

1800-luvun puolivälissä alkoi herätä kansallisuusaate, syntyi runoilijoita, säveltäjiä ja kuvataiteilijoita, jotka toivat taiteessaan esiin suomalaisuutta. Taiteilijoiden muotiasia oli käydä perinteenkeruumatkoilla Itä-Karjalassa ja Vienassa. Näiltä matkoilta U.Sirelius ja Theodor Svindt toivat mukanaan värikkäitä vaatteita, jollaisia muistettiin Suomessakin käytetyn 1700-1800 luvuilla, mutta eurooppalaisen muodin ja herätysliikkeiden vaikutus olivat muuttaneet pukeutumisen yksitoikkoisen tummaksi. Nämä miehet olivat ensimmäiset kansallispuukujen suunnittelijat.

Suomen Käsityön Ystävät perustettiin 1879 tavoitteena kerätä kansanomaisia tekstiilejä ja soveltaa niitä uusiin käyttökohteisiin. Aluksi tehtiin itäsuomalaisia puukuja ja maakuntapuukuja. Suunnittelu oli ammattimaisempaa. Valmistus tapahtui yhdistyksen ohjeiden mukaan kodeissa.

Lahtelainen Helmi Vuorelma valmistui käsityönopettajaksi 1909. Samana vuonna hän perusti värjäämön ja kutomon kotinsa tiloihin. Hän aloitti kansallispuuku tarvikkeiden sekä puukujen valmistuksen ja myynnin. 20-luvulla, Suomen itsenäistymisen jälkeen kansallispuuvun suosio koko maassa kasvoi ja 1930-luku oli kansallispuuvun kulta-aikaa. 1939 malleja oli yli sata ja puukuja valmistettiin n. 10000 kpl.

Kansallispuuvun suosio on aaltoliikettä.

1950-luvulla uusia pukumalleja syntyi erityisesti karjalaispitäjille ja puukujen suosio kasvoi. Aallonpohja saavutettiin 1969, jolloin valmistettiin 600 pukua.

1970-1980 -luvulla oli uusi nousukausi. Kansallispuukukursseja järjestettiin kansalais- ja työväenopistoissa, Vuorelmalta tilattiin tarvikkeet. Uusia malleja syntyi niin, että suomenkielisillä alueilla on nykyisin n. 400 mallia, lisäksi ruotsinkielisillä alueilla on runsaasti omia mallejaan, joiden tarvike- ja pukumyyntiä hoitaa Brage-yhdistys Helsingissä. Korut myy pääasiassa Kalevala-Koru.

1990-luvun jälkeen myynti hiipui, pukuihin tehtiin lähinnä tarkistuksia ja ennallistamisia. Vuorelma siirtyi Lahdessa keskustasta teollisuusalueelle valmistaen puukujen ja puukujen osien tarvikepakettien lisäksi n. 100 pukumallia mittatilaustyönä. Myynti ei ole näiden yritysten yksinoikeus.

Kansallispuvun suunnittelu:

1. Puvun tulee perustua paikkakunnalla 1700-1800 -luvulla kansan käyttämiin pukumalleihin. Nykyisin esikuvien löytäminen on salapoliisityötä.

2. Puvulla pitää olla kansallispuhuihin perehtynyt suunnittelija.

Aikaisemmin pukumallin hyväksyi kansallispuvuneuvosto (Lahti), vuoden 2012 jälkeen kansallispuvuraati, jossa on 12 käsityön ja perinteen asiantuntijaa. He kokoontuvat Jyväskylässä.

Puvuista on tarkat värinumerot ja työohjeet. Valmistuksessa ei käytetä omaa luovuutta eikä pukeutumisessa pukuun kuulumattomia vaatekappaleita eikä koruja.

Kylmällä säällä lämmin alusvaate, sateella läpinäkyvä kelmutakki.

Muinaispuvut



Kansallispuvuneuvosto tarjosi vastavalitulle tasavallan presidentti Tarja Haloselle kansallis- tai muinaispuvua. Hän valitsi Euran muinaispuvun, koska on satakuntalaista sukua. Sen toteuttivat parhaat käsityön osaajat ja hän käytti sitä v. 2001 itsenäisyyspäiväjuhlassa.

Kansallispuvujen rinnalle syntyi 1930-luvulla muinaispuvut, jotka perustuvat 1100-1200 luvuilta peräisin oleviin hautalöytöihin. Tuolloin työtavat ja työvälineet olivat alkeellisia.

Pystykangaspuut, joilla voitiin kerralla kutoa yksi vaateen pituus.

Vaateen kiinnitykseen käytettiin pronssikoruja ja koristeluun eri vahvuisia pronssikierukoita.

Pronssilla on sellainen ominaisuus, että sen pintaan muodostuu kosteuden vaikutuksesta vihreää pronssihometta, joka taas auttaa tekstiilikuituja säilymään.

Pukeutumiskäyttöön on valmistettu Tuukkalan puku Mikkelin kaakkoispuolen hautalöydöistä, malli valmistui 1937.

Muinais-Karjalan puku Kaukolan Kekomäen haudoista, malli valmistui 1952.

Euran muinaispuvu Euran Luistarin hautalöydöt 1982 (valmistettu n.100 kpl).

Mallikappaleet museoihin Perniön, Kaarinan ja Maskun puvuista.

Tietoja kansallispuvuista

Kirjallisuus on osittain vanhentunutta, Karjalan Liitolla n. 30 karjalaista pukua, Suomen Käsityökeskuksessa Jyväskylässä Kansallispuvukeskus, jossa on runsaasti pukuja ja tietoa saatavilla.

Mari Varosen kokoelmat nettiosoitteessa: kansallispuvussa.com. Siellä on yli 200 pukua, joita vuokrataan. Vuokraus ja sovitus sovitaan sähköpostilla Jyväskylän seudulle. Pienempiä nettisivustoja: kansallispuukuyhdistys Raita ry sekä Flammuraita ja helahoito.

Käytä sinäkin kansallispukuasi

Kansallispuvun käyttö on kunnianosoitus suomalaisuuden historialle

ja esipolviemme työlle